

Případ smrti Masaryka opět otevřen

Speciální útvar policie vyšetří nahrávku vzpomínek policisty, který viděl tělo politika, a nové výpočty jeho pádu z druhého patra

KATEŘINA KOLÁŘOVÁ

Jednotlivé pokoje služebního bytu ministra zahraničí Jana Masaryka se táhly jeden za druhým podél pravého křídla Černínského paláce, sídla ministerstva zahraničí. Koupelna byla poslední místností v řadě. Kromě vstupních dveří je možné se z ní dostat jediným způsobem – oknem, které směřuje na dlážděné nádvoří paláce. Není kam jít jinam.

Je toto scénář posledních okamžiků života oblíbeného politika a syna prezidenta osvoboditele? Nebo si Jan Masaryk prostě náhodně vybral okno v koupelně k dobrovolnému ukončení svého života? Otázky, které se od roku 1948 táhnou českými dějinami, byly znovu vysloveny. Případ nevyjasněné smrti Jana Masaryka vyšetřovatelé otevřeli již popáté.

Před sedmou ráno 10. března 1948 přijíždí do Černínského paláce výjezdní skupina oblastní úřadovny StB vedená obvodním inspektorem Vilibaldem Hofmannem, aby zajistila místo události a vyčkala příjezdu kriminální policie a úředního lékaře. Pod otevřeným oknem v druhém patře paláce leží bezvládně Masarykovo tělo. Kolem půl osmé na místo přijíždějí také fotografové kriminální ústředny, aby provedli fotodokumentaci na nádvoří i v místnostech ministerského bytu. Alespoň takto o sledu událostí hovoří archiv.

Je to ale právě osoba Vilibalda Hofmanna, která po 71 letech znovu vstupuje do případu a přináší nové světo.

Zapomenutá nahrávka

Hofmann dvacet let po tragédii pořídl v kuchyni svých příbuzných audionahrávku, kde vylíčil své vzpomínky na osudný den. Jedna pasáž se vztahuje i k fotografii, na které je zachyceno tělo Jana Masaryka. „To není původní snímek, to už je nebožtík upravený k fotografování,“ říká Hofmann na nahrávce, kterou v říjnu jako první zveřejnil Český rozhlas.

Vyšetřovatel zpočybňuje oficiální fotografie, které podle něj byly naaranžované. Na fotce totiž chybí kapesník, do něhož Hofmann na příkaz lékaře posbíral kůstky z roztržitých nártů a který položil vedle nebožtíka.

Vyšetřování smrti Jana Masaryka

Jan Masaryk (14. září 1886 - 10. března 1948)

Populární československý politik, diplomat a syn prvního prezidenta Československé republiky.

Působil jako chargé d'affaires na velvyslanectví ve Washingtonu, velvyslanec v Londýně, byl ministrem zahraničí v Benešově exilové vládě. Do ČSR se vrátil v červenci 1945 a začal budovat nové ministerstvo zahraničí. V únoru 1948 nepodal spolu s nekomunistickými ministry demisi a ve vládě zůstal. Členem rekonstruované vlády Klementa Gottwalda se ale nestal, zemřel v den, kdy měla být představena parlamentu.

Bezvládné tělo na dláždě druhého nádvoří Černínského paláce, pod oknem koupelny Masarykova služebního bytu. K pádu došlo v noci z 9. na 10. března 1948

Vyšetřování a vyšetřovací verze

- v roce 1948 uzavřeno jako **sebevražda**
- v roce 1968-69 uzavřeno jako **sebevražda**
- v letech 1995 a 1996 uzavřeno jako **nešťastná náhoda** v souvislosti s předchozím protiprávním jednáním jiných osob
- v letech 2002-2003 uzavřeno jako **vražda** spáchaná neznámými pachateli
- listopad 2019 - státním zástupcem Městského zastupitelství v Praze Michalem Muravským byl vydán pokyn policejnímu orgánu, aby se zabýval novými podněty

ciální fotografie, které podle něj byly naaranžované. Na fotce totiž chybí kapesník, do něhož Hofmann na příkaz lékaře posbíral kůstky z roztržitých nártů a který položil vedle nebožtíka. „Zásadní je Hofmannův popis polohy těla Jana Masaryka poté, co byl nalezen. V jeho podání tato poloha neodpovídá tomu, jak je zadokumentována v dosud shromážděném spisovém materiálu. O poloze hlavou ke zdi Černínského paláce, nikoliv hlavou do dvora mimo Hofmanna hovoří i další lidé. Problém je v tom, že

k tomuto dosud neexistuje fotografická ani žádná jiná dokumentace. Jde jen o tvrzení osob, které jsou dnes již mrtvé,“ vysvětlil LN Michal Muravský z Městského státního zastupitelství v Praze, který má případ na starosti.

Jako dozorový státní zástupce vydal pokyn policejnímu orgánu – Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu –, aby se podněty zabýval a posoudil je z hlediska jejich relevance a závažnosti ve vztahu ke stávajícímu důkaznímu stavu. Ve zkratce mají vyšetřovatelé zjistit, zda

nové skutečnosti mohou na předchozí vyšetřovací verzi něco změnit. Nejde však přitom jen o Hofmannovu nahrávku.

Trajektorie pádu

Dalším podnětem, na základě kterého Muravský nechává vyšetřovatele znovu se do případu ponořit, je výzkum badatelů nadšenců Martina Čermáka a Jana Špičky. „Po několikaleté práci včetně mnoha výpočtů a experimentů v terénu dospěli k údajně jiným zjištěním ohledně průběhu pádu Jana Masaryka, než jsou poslední

oficiální závěry,“ uvedl Muravský. Badatelé totiž vypočetli, že pokud by tělo skutečně po pádu leželo tak, jak to bylo zadokumentováno, nebylo by k pádu nutně zapotřebí vnější síly. Pokud by se zjištění potvrdilo, bylo by v rozporu se závěry posledního vyšetřování.

Závěry prvních dvou vyšetřování věc uzavřely jako sebevraždu. Před 17 lety byl případ uzavřen jako vražda spáchaná neznámými pachateli. Poloha těla byla milníkem, od kterého se dosavadní znalecké posudky odvíjely.

V roce 2002 vypracoval posudek forenzní biomechanik Jiří Straus. Podle jeho závěrů musel být pád iniciován vnější silou. „Ostatní znalci již takto kategoričtí nejsou. Veškeré závěry znalců budou muset být konfrontovány s uvedenou jinou verzí o poloze těla, neboť dosud vycházely pouze z té jediné, jak je zadokumentována na fotografiích,“ vysvětluje Muravský.

Vyšetřovatelé historie

Policejní orgán nyní pravděpodobně za pomoci dalších expertů podrobí nové skutečnosti detailnímu zkoumání. Spis Masaryk o závěry rozšíří pracovníci Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu (ÚVD), který čítá 29 zaměstnanců. Vyšetřováním všech případů je tam pověřeno 13 policistů, dokumentární práci pak vykonávají čtyři dokumentaristé. Každý z policistů má přitom dnes zhruba deset případů, na kterých pracuje.

„Jsme jediným úřadem, který se zabývá systematicky vyšetřováním starých zločinů, přičemž jen jejich právní posouzení s ohledem na dobu minulou a působnost jednotlivých zákonů je zcela odlišné od kriminalistické či vyšetřovací práce ostatních součástí Policie ČR. Stejně tak způsob hledání důkazů vyžaduje znalost historických souvislostí,“ vysvětlil LN Eduard Kočvara, plukovník z ÚVD.

Každý objasněný případ, nehledě na to, zda byl pachatel postaven před soud, je podle něj cenný. „Pomáhá nám to skládat mozaiku nezákonností minulého režimu,“ dodal Kočvara.

Státní zástupce Muravský odhadl, že vyšetřování může trvat i několik měsíců. Je však otázkou, zda skutečně vyústí v jinou vyšetřovací verzi, či dokonce jméno konkrétního pachatele.

Policisté totiž už několikrát žádali o několik neodtajněných dokumentů z ruských archivů. Za jejich vydání se přimlouval někdejší premiér Jiří Paroubek a v roce 2005 i ministr zahraničí Cyril Svoboda. Žádostem ale dosud nebylo nikdy vyhověno.

Okno koupelny ministerského bytu Jana Masaryka, ze kterého měl politik vypadnout. Na okenní ploštině byl nalezen otisk lidského exkrementu se stopami prolnutí látkou.

Foto archiv MAFRA / Šk

Méně strachu firem ze žalob v USA

ARTUR BRAUN
advokát

DISKUSE

Každý, kdo obchoduje v USA, může s jistotou čekat menší byrokracii než u nás. Americký trh však skýtá i četná rizika. Na denním pořádku jsou tam žaloby, jež mohou ohrozit i samotnou podnikatelskou existenci.

Ke zvláštnostem amerického právního systému patří absurdně vysoké náklady na náhradu škody a velmi nákladný institut discovery (způsob vyhledávání důkazů, např. písemné dotazníky). Tamní civilní proces obsahuje zejména pro české čtenáře ještě další překvapivé specifikum. Jde o tzv. „american rule“, které stanoví, že i v případě procesní výhry nejsou většinou nahrazeny náklady žalovaného na obhajobu.

V praxi velkých amerických civilních procesů se zřídka kdy setkává s hrdiným samostatným advokátem nebo malou kancelářkou plnou idealistů jako v knihách Joh-

na Grishama. Spíš narazíte na dobře organizované zástupy advokátů, které vedou procesy a už dopředu investují obrovské množství času do shánění důkazů. Ne nadarmo tam nejsou na špičce co do výdělků advokáti se specializací na fúze a akvizice, jak je tomu v Evropě, ale advokáti zaměřující se na vedení soudních sporů.

Průlomová kauza

Možnost nuceného výkonu rozhodnutí vykládají americké soudy velmi široce, z tohoto důvodu se bude logicky každá česká firma bránit žalobě v USA, co to jen půjde. Často taková hrozba žalobou stačí k tomu, aby se evropský smluvní partner raději vzdal.

Situace, a to i pro české firmy, se nyní do jisté míry mění. Změnu možná přináší rozhodnutí německého spolkového soudního dvora ze 17. října 2019. Podle něj může mít smluvní partner nárok na náhradu nákladů, které vynaložil, když se bránil žalobě podané u amerického soudu v rozporu s dohodou o výhradní soudní příslušnosti německých soudů.

Stranami smlouvy sporu byly telekomunikační společnosti. Žalovaná společnost se sídlem v Bonnu, žalující firma v USA.

Smlouva obsahovala ujednání, že se na ni aplikuje německé právo a příslušný je soud v Bonnu.

Americký partner chtěl změnit smlouvu ve svůj prospěch, ale jednání nevedla k úspěchu. Americká společnost proto vnesla žalobu u amerického district courtu a žádala změnu. Soud správně rozhodl, že z důvodu sjednané soudní příslušnosti není pro spor příslušný, a žalobu zamítl. Uhradit náklady protistrany však neúspěšnému žalobci nenahradil.

Americká společnost tak podala žalobu v Německu. Německá společnost požadovala tzv. vzájemným návrhem náhradu nákladů obhajoby proti žalobě před district courtem ve výši téměř 200 tisíc dolarů. Německý zemský soud žalobu americké společnosti zamítl a vzájemnému návrhu vyhověl. Americká firma se odvolala, ale jen v rozsahu týkajícím se vzájemného návrhu. Odvolací soud pak vzájemný návrh zamítl.

Spolkový soudní dvůr jako nejvyšší německý soud rozsudek po dovolání německé společnosti zrušil. Ujednání o tom, že příslušný je soud v Bonnu a platné je německé právo, je dle usnesení nutné vykládat tak, že strany byly povinny podávat žaloby týkající se

smlouvy jen v místě, které bylo místně příslušné. Pokud soud, který zahájil řízení, prohlásí, že není příslušný, je nutné uhradit druhé straně náklady na odpovídající právní obranu.

Dopady na české firmy

Tím, že strany sjednaly ve smlouvě platnost německého práva a soudní příslušnost, vyjádřily svůj zájem vést spory jak v hmotněprávní, tak v procesní rovině předvídatelným způsobem. Tím si obě smluvní strany zajistily právní jistotu a učinily (i z ekonomického hlediska) procesní rizika předvídatelnými. Tímto způsobem se snažily vybrat konkrétní jurisdikci a zejména zamezit dodatečnému „forum shoppingu“, převodu soudních řízení z jednoho státu do druhého za účelem výhodnějšího právního postavení, některou ze smluvních stran.

Kromě toho strany tím, že sjednaly německé právo jako celek, uznaly obecnou zásadu, která vyplývá z ustanovení německého občanského zákoníku, že nesplnění smluvních povinností, včetně povinnosti zahájit řízení u stanoveného soudu, může vést k nároku na náhradu škody. Totéž platí pro zásadu, že jedna ze stran v občán-

skopravním sporu je povinna nahradit druhé smluvní straně náklady na právní obranu.

Svou žalobou u federálního soudu v USA žalobce tuto povinnost zaviněně porušil, a stal se tak povinným k náhradě škody.

Toto rozhodnutí by mělo být analogicky použitelné i v českém právním světě. České firmy tak mohou do budoucna jednat s menším strachem a větším optimismem, pokud jim bude americký smluvní partner hrozit likvidační žalobou v USA. Samozřejmě je k tomu nutné mít sjednanou odpovídající soudní příslušnost v Čechách (vždy tvrdím, že sjednaná soudní příslušnost má v praxi hodnotu přinejmenším 20 procent z celého kontraktu) nebo rozhodčí doložku.

A co spotřebitelské žaloby? Tady nikomu sjednaná soudní příslušnost nepomůže. Z hlediska práva obchodních společností pomůže jen dobrý ring-fencing (vyčlenění aktiv) a dobré pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem, které bude krytí i škody v USA.

Ale pozor, právě USA jsou bohužel často z pojištění vyloučeny.

Autor je řídicí partner advokátní kanceláře bpv Braun Partners

ADVOKACIE ŽIJE

Partner advokátní kanceláře Brodec & Partners, Jan Brodec (na snímku), byl jmenován rozhodcem u CAS (The Court of Arbitration for Sports), se sídlem v Lausanne ve Švýcarsku. V současné době je jediným českým zástupcem u této prestižní rozhodčí instituce, která řeší nejzásadnější spory v oblasti sportu.

Advokátní kancelář Glatzová & Co. poskytovala právní poradenství společnosti Natland Bonds ze skupiny Natland v souvislosti s přípravou dlouhodobého programu v maximální celkové jmenovité hodnotě vydaných a nesplacených dluhopisů jedné miliardy korun. Na projektu pracoval právní tým advokátní kanceláře pod vedením partnera Libora Němce.

Novinky z vaší kanceláře posílejte na: katerina.kolarova@lidovky.cz